

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЕМПАТІЇ У МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ

Актуальність. Емпатія є не лише важливим засобом адаптації у професійно-освітньому середовищі, що сприяє розвитку міжособистісних відносин всіх суб'єктів навчально-виховного процесу, базових професійних компетентностей психолога, соціально-професійних компетенцій та ключових кваліфікацій, а й, безумовно, позитивне ставлення до іншого відображає моральність майбутнього професіонала.

Актуальність проблеми вивчення емпатії підтверджується даними емпіричних досліджень сучасних педагогів та психологів – Л.П. Журавльової, В.А. Киричок, О.М. Пархоменко, О.П. Саннікової, Я.В. Чапак та ін. З-поміж сучасних зарубіжних дослідників це питання порушують Е. Абрамсон, Дж. Закі, М. Кезер, С. Ходжес, К. Шуман та ін.

Мета дослідження. Теоретично визначити дослідити психологічні особливості емпатії майбутніх психологів.

Сутність дослідження. Поняття емпатії найчастіше асоціюється зі здатністю людини співпереживати й співчувати іншим. У словникових джерелах емпатія дефініціюється як «здатність людини розуміти почуття, потреби інших», «чутливе сприйняття події, природи, мистецтва, афективний зв'язок з іншими, відчуття стану іншої особи чи групи» [1].

Емпатія як важлива складова особистості має гендерні особливості, біологічну, соціокультурну детермінацію і можливість розвитку. Емпатія сприяє розвитку міжособистісних відносин і стабілізує їх, дозволяє надавати підтримку партнеру не тільки у звичайних, а й у важких екстремальних умовах, коли він особливо її потребує. Також ці якості співвідносяться з вимогами професійної та особистісної компетенції професій сфери «людина-людина» [2].

У психології виокремлюють наступні критерії що характеризують схильність людини до емпатії: позитивне бачення інших; переважання демократичних та альтруїстичних стратегій взаємодії; відкритість; сензитивність до невербальної поведінки іншого; чутливість до соціальних емоцій та моральних почуттів інших людей; чуйність до норм поведінки, схвалюваних суспільством [3].

Емпатія є однією із важливих професійно значущих особистісних якостей психолога. Він сам налаштовує себе на спілкування з опонентом. Процес емпатії будується на суперечності – в емоційному світі людини між власними переживаннями та сприйнятими переживаннями іншої особи [5].

У працях сучасної української дослідниці Л. Журавльової зазначено, що найбільш сприятливим для розвитку емпатії є юнацький період. Адже саме тоді формуються комунікативні навички у зв'язку з початком самостійного життя, у яких емпатія відіграє головну роль [4].

Емпатичне спілкування змінюється залежно від психологічних особливостей психолога, що задають предметний зміст емпатичного спілкування, визначаючи загальні тенденції його здійснення. Високий рівень розвитку сензитивності, гнучкості у поведінці, соціального інтелекту, самоприйняття, прийняття цінностей особи, що самоактуалізується, наявність емпатійної установки корелюють з високим рівнем розвитку емпатії у психологів [6].

Висновки. На основі аналізу визначення поняття «емпатія», ми розглядаємо емпатію як соціально – психологічну властивість особистості, що представляє сукупність соціально – психологічних здібностей індивіда, за допомогою яких дана властивість розкривається як по відношенню до об'єкта, так і до суб'єкта емпатії. Таким чином, емпатія – складний, багаторівневий феномен, структура якого представляє сукупність емоційних, когнітивних і поведінкових умінь, навичок та здібностей людини.

Емпатія є важливою складовою професійних здібностей, а розвиток емпатії є незамінним компонентом фахової підготовки студентів – майбутніх психологів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрейчин М. А., Гудима А. М. Енциклопедія Сучасної України : електронна версія [онлайн] / гол. редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк та ін.; НАН України, НТШ. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2009. URL: https://esu.com.ua/search_articles.php?id=17853 (дата звернення: 20.12.2021).
2. Балашов Е. М. Психологічні особливості соціальної емпатії студентів як засобу самореалізації. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Психологія. 2014. Вип. 28. С. 28–39.
3. Генєга А. І. Аналіз проблеми вивчення емпатії у психологічній літературі та її роль у професійному становленні психолога-практика. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 12: Психологічні науки. 2012. Вип. 36. 280 с.
4. Журавльова Л. П. Психологічні основи розвитку емпатії людини: дис. ... д-ра психол. наук: 19.00.07 / Одеса, 2008. 469 с.
5. Кунцевська А. В. Емпатія у системі професійних здатностей фахівців соціономічних професій. Актуальні проблеми психології / [за ред. Максименка С. Д.]. Т. 7. Вип. 2. К. : Міленіум, 2004. С. 193–197.
6. Чаплак Я.В. Проблема емпатії в психології та її важливість у професійному становленні психолога. Психологічний часопис. 2018. № 5 (15). С. 24–39.

*Прокопець Андрій
Науковий керівник – доц. Шевченко Ольга*

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗДОРОВ'Я МОЛОДІ В УМОВАХ ВІЙНИ

Постановка проблеми. Події останнього часу суттєво змінили інформаційне поле в усьому світі та перевернули життя багатьох українців: відбувся перерозподіл наших звичних побутових речей, зміна місця проживання, постійний стрес, знесилення та апатія. Стан розгубленості виникає як одна із реакцій на ситуації, коли реальність не відповідає очікуванням. Наша країна знаходиться зараз у важких військових умовах. З початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну чи не кожен українець зазнав неминучого впливу війни на психологічне здоров'я.

Окрім постійної загрози фізичних травм під час війни, багато українців переживають психологічне навантаження: постійну тривогу за своє життя і своїх близьких, екзистенційні